

Asuman COŞKUN ABUAGLA*

Isparta Arkeoloji Müzesi'nden Yeni Yazıtlar

Abstract: In this article five gravestones from Isparta Archaeology Museum are presented. All stones belong to the Roman Imperial Period. The first three gravestones, in the shape of *stelae*, whose provenance are unknown, are similar to the gravestones stylistically found around the ancient city of Conane. These stones were probably brought to the museum from the county of Gönen. The other two stones, in the shape of a *torso*, probably brought to the museum from the ancient city of Seleuceia Sidera, belong to the Roman Period as well. The names which are seen on the base of these stones endemic to the region of Pisidia, show that the inhabitants of this region commonly used these kind of stones, in the shape of a *torso*, especially in the Roman Period.

Keywords: Pisidia; Conana; sepulchral inscriptions; torso.

Isparta Arkeoloji Müzesi'nin deposunda henüz yayımlanmamış beş adet yazıtlı mezar taşı bulunmaktadır. Satın alma yoluyla müzeye kazandırılan bu eserlerden Roma Dönemi'ne ait ve *torso* biçimli olanların Seleuceia Sidera antik kentinden müzeye getirilmiş olmaları kuvvetle muhtemeldir. Taşların tabanında görülen ve Pisidia Bölgesine özgü isimler, bölge halkının özellikle Roma Dönemi'nde *torso* türünde mezar taşlarını yaygın olarak kullanmış olduklarını göstermektedir. Diğer üç eser, üçgen alınlıklı stellerden oluşmaktadır. Bu steller stilistik açıdan birbirlerine yakınlık göstermektedir. Her birinin alınlığının altına yarım daire şeklinde bir çelenk ve bu çelenkten alta sarkan bir üzüm salkımı işlenmiştir. 2009 yılından itibaren Isparta Arkeolojik Survey'inin (IAS)¹ yapıldığı Isparta'nın Gönen İlçesi'nde (antik Konane) çok sayıda benzer stel tespit edilmiştir.² Bu üç eserin ikonografik ayrıntılarından dolayı Gönen civarından bulunarak müzeye getirildikleri düşünülmektedir. Bu makalenin amacı, bu beş mezar taşını tanıtmaktır.

1. Kallikleas'ın Mezar Taşı

Kireç taşından yapılmış bu mezar taşının üçgen biçimli bir alınlığı ve üç adet tepe noktası bulunmaktadır. Taşın sağ tepe noktası tamamen kırılmış, üst ve sol tepe noktaları kısmen tahrip olmuştur. Alınlık içinde bir disk motifi, taşın sağlı-sollu her iki yanından inen birer sütun ve ana gövde üzerinde asma çelenginden sarkan bir üzüm salkımı görülmektedir. Yazıtın ilk iki satırı, hemen bu motifin sağ ve sol yanına dağılarak yazılmıştır. Taşın üzerinde Eski Yunanca ile yazılmış toplam altı satır yazıt bulunmaktadır. Yazıtın üzerinde görülen harf karakterleri, yazıtın İ.S. 2. yüzyıla ait olduğuna işaret etmektedir. Aurelius isminin kullanılmaması bu tarihlendirme önerisini desteklemektedir.

* Dr. Asuman Coşkun Abuagla, Bilkent Üniversitesi, İnsanî Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Latin Dili Öğretim Görevlisi, TR – 06800 Ankara (asumanc@bilkent.edu.tr).

¹ 2008 yılında T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi'nin desteğiyle Doç. Dr. Bilge Hürmüzlü tarafından Isparta Arkeolojik Survey'i (IAS) adı altında Pisidia ve bölgelerinde uluslararası düzeyde bir yüzey araştırması başlatılmıştır. IAS 2013–2014 yüzey araştırması TÜBİTAK tarafından 111K376 proje numarasıyla desteklenmektedir. Sayın Bilge Hürmüzlü'ye beni bu projede desteklediği ve ilgili yazıtların yayınlanması konusunda gösterdiği anlayış için içtenlikle teşekkür ederim.

² Krş. Iversen 2012, 114–115 no. 11–12.

Yükseklik: 0.635 m.; Genişlik: 0.3 m.; Kalınlık: 0.195 m.; Harf yüksekliği: 0.015–0.025 m.

Τρόφ-
2 ιμος Κ-
αλλικλ-
4 ήαι πατρ-
ι μνήμ-
6 ης χάριν.

Trophimos (bu mezar taşını) babası Kallikleas'ın hatırası için (yaptırdı).

Satır 2–4: Καλλικλήαι (*iota ad scriptum* = Καλλικλήα). Καλλικλήας isminin Pisidia Bölgesinde kullanılmaması, mezar sahibinin buraya başka bir yerden göç ederek yerleşmiş olduğunu düşündürmektedir (Krş. Καλλικλής, Sterrett 1888b, 296, 417; Sterrett 1888a, 51, 43).

2. Demetrios'un Mezar Taşı

Mermerden yapılmış bu mezar taşının üçgen biçimli bir alınlığı ve üç adet tepe noktası bulunmaktadır. Taşın üst tepe noktası tamamen, sağ ve sol tepe noktaları ise kısmen kırılmıştır. Alınlık içinde bir disk motifi, taşın sağlı-sollu her iki yanından inen birer sütun ve ana gövde üzerinde asma çelenginden sarkan bir üzüm salkımı görülmektedir. Hemen bu motifin altında Eski Yunanca ile yazılmış ve oldukça net bir biçimde okunan yedi satır yazıt bulunmaktadır. Stilistik açıdan no. 1 ile büyük benzerlik gösteren bu stelin üzerindeki yazıtın harf karakterleri daha arkaik tarzda yazılmış olup, yazıtın İ.S. 2. yüzyıla ait olabileceği izlenimini vermektedir.

Yükseklik: 0.905 m.; Genişlik: 0.345 m.; Kalınlık: 0.205 m.; Harf Yüksekliği: 0.015–0.030 m.

Τατεις
2 Κοίντου
Δημητρί-
4 ω άνδρι
μνή-
6 μης
χάριν.

Quintus'un kızı Tateis (bu mezar taşını) kocası Demetrios'un hatırası için (yaptırdı).

Satır 1: Τατεις ismi Pisidia Bölgesinde oldukça sık kullanılan kadın isimlerinden biridir (SEG 41 1240 ve SEG 6 576).

Satır 2: Κοίντος = Quintus.

3. Abaskantos'un Mezar Taşı

Kireç taşından yapılmış bu mezar taşının üçgen biçimli bir alınlığı ve üç adet tepe noktası bulunmaktadır. Taşın üst ve sol tepe noktaları kırılmıştır. Alınlık içinde dört yapraklı bir rozet, taşın sağlı-sollu her iki yanından inen birer sütun ve ana gövde üzerinde asma çelenginden sarkan bir üzüm salkımı görülmektedir. Çelengin üstünde ayaları görünen iki küçük el bulunmaktadır. Her iki elin başparmakları birbirine dokunmaktadır. Hemen bu figürlerin altında Eski Yunanca ile yazılmış altı satır yazıt bulunmaktadır. Yazıtta görülen harf karakterleri İ.S. 2. veya 3. yüzyıla işaret etmektedir. Aurelius ismi-

nin kullanılmamasından dolayı taşın İ.S. 2. yüzyıla tarihlendirilmesi daha mantıklı görünmektedir.

Yükseklik: 0.75 m.; Genişlik: 0.325 m.; Kalınlık: 0.16 m.; Harf Yüksekliği: 0.015–0.035 m.

Σύντρο-
2 φος Ἄβασ-
κάντω τέ-
4 κνω {μνής}
μνήμης
6 χάριν.

Syntrophos (bu mezar taşını) evladı Abaskantos'un hatırası için (yaptırdı).

Satır 1–2: Syntrophos, adından da anlaşıldığı gibi muhtemelen köle kökenli bir beslemedir. Bu nedenle yazıtta baba ismi verilmemiştir. Σύντροφος ve Ἄβάσκαντος Phrygia ve Pisidia bölgelerinde yaygın olarak kullanılan erkek isimlerindendir (SEG 31 1109; Sterrett 1888a, 151, 136 ve MAMA X 387; TAM III 214).

4. Onesimos'un Mezar Taşı

Kireç taşından yapılmış ve üzerindeki *toga*'dan bir erkeğe ait olduğu anlaşılan bu *torso*'nun tabanında Eski Yunanca ile yazılmış iki satır yazıt bulunmaktadır. Yazıtın özenle işlenmiş harfleri İ.S. 2. yüzyıl özellikleri göstermektedir.

Yükseklik: 0.295 m.; Genişlik: 0.31 m.; Kalınlık: 0.19 m.; Harf Yüksekliği: 0.014–0.019 m.

Παμμένης Ὀνησίμω
2 μνήμης χάριν.

Pammenes (bu mezar taşını) Onesimos'un hatırası için (yaptırdı).

Satır 1: Παμμένης ve Ὀνήσιμος isimleri Pisidia Bölgesinde yaygın olarak kullanılan erkek isimlerindendir (Sterrett 1888b, 336, 469; SEG 40 1241; TAM III 681).

5. Matheis'in Mezar Taşı

Kireç taşından yapılmış ve sol üst bölümü kırılmış olan bu *torso*'nun, üzerindeki *stola*'dan ve hacim verilerek yapılmış göğüs bölümünden cinsiyetinin kadın olduğu anlaşılmaktadır. *Torso*'nun tabanında Eski Yunanca ile yazılmış ve net bir biçimde okunabilen üç satır yazıt bulunmaktadır. No. 4 ile benzerlik gösteren stel olasılıkla İ.S. 2. yüzyıla aittir.

Yükseklik: 0.295 m.; Genişlik: 0.365 m.; Kalınlık: 0.155 m.; Harf Yüksekliği: 0.010–0.020 m.

Γαλάτης Ματειδί θυ-
2 γατρί γλυκυτάτη μνήμης
vac. χάριν.

Galates (bu mezar taşını) çok sevgili kızı Mateis'in hatırası için (yaptırdı).

Satır 1: Mateis'in mezar steli, babası Galates tarafından dikilmiştir. Γαλάτης ismi, "Galat" kökünden türetilmiş olup, bu isme Galatia dışında da sıkça rastlanmaktadır (LGPN I–V.2). Yazıtta baba adının bulunmaması, Galates'in köle kökenli olduğunu düşündürmektedir. Ματεις ismi Phrygia, Lykaonia ve Pisidia bölgelerinde yaygın olarak kullanılan bir kadın ismidir (Haspels 1971, 356, 148; SEG 2 747; MAMA VII 2 ve 25; TAM III 597).

Satır 3: Son satırda yer alan χάριν sözcüğü daha küçük harflerle sağ köşeye işlenmiştir.

Kısaltılmış Literatür

- Haspels 1971 C. H. Emilie Haspels, *The Highlands of Phrygia. Sites and Monuments*, 2 vols, Princeton 1971.
- Iversen 2012 P. A. Iversen, *Inscriptions from Pisidian Konane and the Surrounding Area*, *Epigraphica Anatolica* 45, 2012, 103–152.
- Sterrett 1888a J. R. S. Sterrett, *An Epigraphical Journey in Asia Minor (during the summer of 1884)*, *Papers of The American School of Classical Studies at Athens*, 2, 1883/1884, Boston 1888.
- Sterrett 1888b J. R. S. Sterrett, *The Wolfe Expedition to Asia Minor (during the summer of 1885)*, *Papers of The American School of Classical Studies at Athens*, 3, 1884/1885, Boston 1888.